

16 Σεπτεμβρίου 2015

Το άκτιστο θείο φως και οι τρόποι θεωρίας του

/ Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Γέρ. Σωφρόνιος Έσσεξ

Ὁ Θεός, ὄντας φως στο οποίο «σκοτία οὐκ ἔστιν οὐδεμία», εμφανίζεται πάντοτε στο φως και ως φως.

Το ἄκτιστο φως είναι ως προς την φύση του θεία ενέργεια, κάτι τελείως διαφορετικό από το φυσικό φως. Κατά τη θέα του επικρατεί προπαντός η αίσθηση του ζωντανού Θεού, που απορροφά ολόκληρο τον ἄνθρωπο· ἄλλη αίσθηση του ὕλου· αίσθηση νοερή και όχι λογική· αίσθηση μ' εξουσιαστική δύναμη που αρπάζει τον ἄνθρωπο σ' ἄλλο κόσμο, αλλά τόσο γαλήνια, που αυτός δεν αντιλαμβάνεται την στιγμή που του συνέβηκε αυτό και δεν ξέρει αν ο ἴδιος βρίσκεται στο σῶμα ή εκτός του σώματος. Αποκτά τότε συνείδηση του εαυτού του τόσο ενεργητική και βαθειά, ὅσο ποτέ ἄλλοτε στην συνηθισμένη ζωή, και συγχρόνως λησμονεί τον εαυτό του και τον κόσμο, πλημμυρισμένος από τη γλύκα της αγάπης του Θεού. Βλέπει με το πνεύμα τον Αόρατο, Τον αναπνέει, βρίσκεται ὅλος κοντά Του.

Μ' αυτήν την υπέρλογο αίσθηση του ζωντανού Θεού που ξεχειλίζει τα πάντα συνενώνεται θεά φωτός, αλλά φωτός διαφορετικού στη φύση του από το φυσικό φως. Ο ἴδιος ο ἄνθρωπος μένει τότε στο φως κι εξομειώνεται με το φως που βλέπει, πνευματοποιείται απ' αυτό και δεν βλέπει και δεν αισθάνεται ούτε την δική του υλικότητα ούτε την υλικότητα του κόσμου.

Η ὄραση ἔρχεται με ακατάληπτο τρόπο. Σε ὥρα που δεν προσμένεται· δεν ἔρχεται ούτε απ' ἔξω ούτε από μέσα, ἀλλ' αγκαλιάζει με ἀνέκφραστο τρόπο το πνεύμα του ἀνθρώπου, εισάγοντάς τον στον κόσμο του θείου φωτός. Και δεν μπορεί να πη ἀνβρέθηκε σ' ἔκσταση, δηλαδή αν η ψυχή του ἦταν ἔξω από το σῶμα, γιατί δεν αντιλαμβάνεται ούτε την επιστροφή στο σῶμα. Δεν υπάρχει, λοιπόν, τίποτε το παθολογικό σ' αυτό το φαινόμενο.

Ο Θεός ενεργεί, ο ἄνθρωπος δέχεται. Και τότε δεν ξέρει ούτε διάστημα ούτε χρόνο ούτε γέννηση ούτε θάνατο ούτε φύλλο ούτε ηλικία ούτε κοινωνική ή ιεραρχική θέση ούτε ἄλλες συνθήκες και σχέσεις του κόσμου τούτου. Ἦλθε ο Κύριος, η ἀναρχη Ζωή και το Φως της ζωής να επισκεφθῆ με ἔλεος τη μετανοούσα ψυχή.

Το Θείο Φως θεωρεῖται ἄσχετα από συνθήκες, και στο σκοτάδι της νύχτας και στο φως της ἡμέρας. Η ευδοκία του Θεού κατεβαίνει μερικές φορές με τέτοιο τρόπο, ὥστε να διατηρήται η αντίληψη και του σώματος και του γύρω κόσμου. Τότε ο ἄνθρωπος μπορεί να μένη με τα μάτια ανοιχτά και να βλέπη ταυτόχρονα δύο φώτα, και το φυσικό φως και το Θείο φως. Αυτήν την ὄραση οι ἴγιοι Πατέρες την ονομάζουν ὄραση με τους φυσικούς οφθαλμούς. Αυτό ὅμως δεν σημαίνει πως η πράξη της οράσεως του Θείου φωτός είναι ἀνάλογη σ' ὅλα με τη συνήθη ψυχοφυσιολογική πορεία της φυσικής οράσεως. Δεν σημαίνει δηλαδή πως το Θείο φως είναι ὅμοιο με το φυσικό, το οποίο- ἀνεξάρτητα από το ποια επιστημονική

θεωρία για το φως δεχόμαστε- προκαλεί τη γνωστή διέγερση του οπτικού νεύρου και στη συνέχεια περνά στην ψυχολογική διαδικασία της οράσεως. Το Θείο φως είναι διαφορετικό στη φύση του, είναι φως νοερό, φως πνευματικό, φως αγάπης, φως ζωής.

Εικόνα του Θείου φωτός στο φυσικό κόσμο είναι το φυσικό φως. Η θέα των γύρω μας αντικειμένων είναι δυνατή, μόνον όταν υπάρχει φως, κι αν το φως είναι αμυδρό, το μάτι μόλις που διακρίνει τα αντικείμενα· αν είναι αφθονότερο, βλέπει καθαρότερα· τέλος η όραση φτάνει στην πληρότητά της στο πλήρες ηλιακό φως. Παρομοίως και στον πνευματικό κόσμο κάθε αληθινή όραση είναι δυνατή μόνο στο Θείο φως, κι όχι αλλιώς. Αυτό το φως παρέχεται στον άνθρωπο σε διαφορετικό μέτρο. Κι η πίστη είναι φως, αλλ' ανεπαρκές. Κι η ελπίδα είναι φως, αλλ' ακόμη ατελές. Κι η αγάπη είναι φως, αλλά τέλειο πια.

Το άκτιστο φως φωτίζει, σαν τον ήλιο, τον πνευματικό κόσμο κι αποκαλύπτει στον άνθρωπο τις πνευματικές οδούς, που είναι αθέατες μ' άλλον τρόπο. Χωρίς αυτό το φως δεν μπορεί ο άνθρωπος ούτε να εννοήσει ούτε πολύ περισσότερο να εκπληρώσει τις εντολές του Χριστού, γιατί μένει στο σκοτάδι. Το άκτιστο φως φέρει μέσα του την αιώνια ζωή και την πνοή της Θείας αγάπης. Μάλλον το ίδιο είναι η αιώνια ζωή και η Θεία αγάπη.

Όποιος δεν είδε με δύναμη και πληροφωρία το άκτιστο φως, αυτός δεν γεύτηκε ακόμη την αληθινή θεωρία. Κι όποιος, πριν από την όραση του άκτιστου φωτός, απλώνεται μ' αυθάδεια «με το νου του» στη θεωρία των μυστηρίων του πνεύματος, αυτός όχι μόνο δεν πετυχαίνει τον σκοπό του, αλλά φράζει και τον δρόμο ακόμα προς αυτά μπροστά του. Θα δη μόνο τα προσωπεία της αλήθειας, που τα φαντάζεται ο ίδιος ή του προσφέρουν απατηλές δαιμονικές δυνάμεις.

Η πραγματική θεωρία έρχεται άνωθεν, με ηρεμία. Η υπαρξιακή θεωρία δεν είναι σαν την αφηρημένη, τη διανοητική. Είναι ποιοτικά διαφορετική, είναι το φως της ζωής που δίνεται από την ευδοκία του Θεού κι η οργανική οδός προς αυτό είναι όχι η διανόηση, αλλ' η μετάνοια.

Το Θείο φως είναι η αιώνια ζωή, η βασιλεία του Θεού, η άκτιστη ενέργεια της Θεότητας. Δεν περιλαμβάνεται φυσικώς μέσα στον άνθρωπο, γιατί είναι άλλης φύσης από τη δική μας κτιστή φύση· γι' αυτό δεν μπορεί να ξετυλιχτεί μέσα μας μ' οποιαδήποτε ασκητικά μέσα, αλλ' έρχεται αποκλειστικά σαν δώρο του Ενός Αγαθού.

Ρωτήσαμε τον Γέροντα: με ποιο τρόπο μπορεί να το αντιληφθή αυτό ο άνθρωπος με την πείρα του; Ο μακαριστός Γέροντας εβεβαίωνε πως όταν ο Θεός εμφανίζεται

σε μέγα φως, τότε ο άνθρωπος δεν αμφιβάλλει καθόλου ότι αυτός που φανερώθηκε είναι ο Κύριος, ο Δημιουργός, ο Παντοκράτορας. Όποιος όμως αξιώθηκε να έχη αμυδρή ακόμη θεωρία του φωτός, δεν μπορεί ν' αντιληφθή σαφώς πως το φως που θεωρεί είναι διαφορετικό στην υφή του από την ψυχή του· έτσι γι' αυτόν η οδός για βεβαιότερη επίγνωση, μπορεί να είναι η πλήρης εμπιστοσύνη στην πείρα των Αγίων Πατέρων της Εκκλησίας που αξιώθηκαν αυτή την θεωρία ή η περαιτέρω επανάληψη των επισκέψεων και των άρσεων της χάριτος, που θα τον διδάξουν να διακρίνη την άκτιστη θεία ενέργεια από τη φυσική ενέργεια του ανθρώπου.

Όταν η προσευχή του ανθρώπου περνά για πρώτη φορά στην όραση του Θεού φωτός, τότε το θεώμενο και βιούμενο είναι τόσο νέο και καταπληκτικό γι' αυτόν, που δεν μπορεί να εννοήσει τίποτε. Αισθάνεται πως πλάτυναν ανείπωτα τα όρια της υπάρξεώς του, πως το φως που φανερώθηκε τον πέρασε από τον θάνατο στη ζωή, αλλ' από το μεγαλείο του συμβάντος μένει σ' απορία και έκπληξη, και μόνο μετά από επανειλημμένες επισκέψεις εννοεί το δώρο που του χορήγησε ο Θεός.

Η ψυχή κατά την όραση και μετά απ' αυτήν είναι γεμάτη από βαθιά ειρήνη και από την γλυκύτητα της αγάπης του Θεού. Εξαφανίζεται απ' αυτήν κάθε επιθυμία δόξας, πλούτου, οποιασδήποτε γήϊνης ευτυχίας, ακόμη κι αυτής της ίδιας της ζωής. Όλα αυτά θεωρούνται «σκύβαλα» και η επιθυμία της την σύρει προς το ζωντανό άπειρο, το Χριστό, στον οποίο δεν υπάρχει ούτε αρχή ούτε τέλος ούτε σκοτάδι ούτε θάνατος.

Από τους δύο αυτούς τρόπους θεωρίας του Θεού φωτός που περιγράψαμε, ο Γέροντας προτιμούσε εκείνον κατά τον οποίον «ο κόσμος λησμονείται παντελώς», όταν δηλαδή την ώρα της προσευχής το πνεύμα του ανθρώπου βγαίνει έξω από τις εικόνες του κόσμου και εισέρχεται στη σφαίρα του ατελείωτου φωτός, γιατί μια τέτοια όραση παρέχει μεγαλύτερη γνώση για τα μυστήρια του «μέλλοντος αιώνος». Στην κατάσταση αυτής της οράσεως η ψυχή αισθάνεται ενεργώς την κοινωνία στη θεία ζωή και δοκιμάζει υπαρκτικώς μια τέτοια έλευση του Θεού, για την οποία είναι αδύνατο να μιλήσει η ανθρώπινη γλώσσα. Όταν η όραση αυτή τελειώσει, για λόγους άγνωστους στον άνθρωπο κι ανεξάρτητα από την θέλησή του, όπως κι άρχισε ανεξάρτητα, τότε επιστρέφει σιγά-σιγά η ψυχή στην αντίληψη του γύρω κόσμου και στην γλυκιά χαρά της αγάπης του Θεού προστίθεται μια λεπτή λύπη, γιατί θα βλέπη και πάλι το φως του φυσικού τούτου ήλιου.

Ο άνθρωπος είναι εικόνα του Θεού. Αλλ' ερωτάται: τι είναι σ' αυτόν η εικόνα του Θεού; Ή αλλιώς: σε τι έγκειται αυτή η εικόνα; Στο σώμα; Στην ψυχική ή στην ψυχοφυσική σύσταση του ανθρώπου; Στο τριαδικό των ψυχικών του δυνάμεων και εκδηλώσεων;... Η απάντηση σ' αυτό το ερώτημα είναι εξαιρετικά πολύπλοκη. Μερικές διαθλάσεις και ανταύγειες της εικόνας του Θεού δεν αποκλείονται σ' όλα

όσα απαριθμήσαμε, αλλά το πιο ουσιαστικό είναι η μορφή της υπάρξεως. Το κτιστό ον κοινωνεί κατά τη δωρεά της ευδοκίας με την άκτιστη άναρχη Ύπαρξη... Πώς είναι δυνατόν αυτό; Είναι τόσο ανεξήγητο όσο ακατάληπτο και ανεξιχνίαστο είναι το μυστήριο της δημιουργίας του κόσμου « εκ του μηδενός». Κι όμως είναι τέτοια η ευδοκία του ουράνιου πατέρα, ώστε ο κτισθείς «κατ' εικόνα καί καθ' όμοίωση » είναι προικισμένος με την ικανότητα να δεχθή την θέωση , να γίνη κοινωνός δηλαδή της θείας ζωής, να λάβη το θείο τρόπο υπάρξεως, να γίνη Θεός κατά χάρη.

Τη θέωση ο άνθρωπος την επιδέχεται, δηλαδή ο Θεός είναι η ενεργούσα αρχή στην πράξη της θεώσεως κι ο άνθρωπος η προσλαμβάνουσα. Η πρόσληψη όμως αυτή δεν είναι καθαρά παθητική και η πράξη της θεώσεως δεν μπορεί να τελεσθή αλλιώς παρά με τη συμφωνία και την συνεργασία του ίδιου του ανθρώπου. Στην αντίθετη περίπτωση χάνεται και η ίδια η δυνατότητα της θεώσεως. Σ' αυτό έγκειται η ουσιώδης διαφορά της αρχικής πράξεως της δημιουργίας από το ακόλουθο στάδιό της. Της θεώσεως της λογικής κτίσεως.

Αν είναι απερινόητο το μέγα μυστήριο της δημιουργίας του κόσμου γενικώς, το μυστήριο της δημιουργίας αιωνίων θεών είναι ακόμη περισσότερο απείρως πιο μεγαλειώδες. Αν όλη η ζωή γύρω μας είναι θαύμα που μας καταπλήσσει με το μεγαλείο του, η συνείδηση του Θείου θαύματος, μέσα στον άνθρωπο που εισέρχεται στον κόσμο του Ακτίστου φωτός, αποκτά ασύγκριτα μεγαλύτερη δύναμη και βάθος.

Για κάθε άνθρωπο που θ' αναλογισθή το γεγονός της υπάρξεώς του, αυτό θα είναι αντικείμενο μεγάλου θαυμασμού. Έτυχε να συναντήσωμε ανθρώπους που μπαίνοντας στη νοερή σφαίρα, που προσιδιάζει φυσικά στον άνθρωπο, εκπλήσσονταν από το φωτόμορφο κάλλος της. Όταν όμως ο άνθρωπος με τη Θεία ενέργεια εισάγεται στον κόσμο του ακτίστου φωτός, τότε το « θάμβος Θεού» φτάνει να γίνη τελείως ανέκφραστο και δεν βρίσκει πια λόγια ούτε τρόπους ούτε στεναγμούς ευγνωμοσύνης.

Αρχιμανδρίτου Σωφρονίου,
Ιδρυτού της Σταυροπηγιακής Μονής Τιμίου Προδρόμου
Ό Άγιος Σιλουανός ό Άθωνίτης (1866-1938),
Αθήνα 1988, δ' εκδ. σελ. 195-200

Πηγή: apostoliki-diakonia.gr